

26/12/2024 (M)

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

4	5	0	0	2
---	---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	0	1
---	---	---	---

B.Ed. (General) 1st Semester

(2124)

GROWTH AND DEVELOPMENT OF THE LEARNER

(Same for USOL Candidates of 1st Semester)

Paper : F-1.2 (In all Mediums)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 40

Note :— (1) Attempt **ONE** question each from Units I-IV.

(2) Unit-V is compulsory.

UNIT-I

1. Describe the principles of Growth and Development. Discuss their Educational implications. 5+3

OR

2. What kinds of problems arise during adolescence ? As a teacher, how would you assist them in managing their issues ? 5+3

UNIT-II

3. Discuss the applicability of Kohlberg's theory of Moral Development in context of development. 8

OR

4. "No two people are alike," provide justification. What effects does it have on education ? 4+4

UNIT-III

5. What is the role of the school in the cognitive, affective and psychomotor development of children ? 8

OR

6. 'Development of self-concept is influenced by different factors' – Elaborate. 8

UNIT-IV

7. Define the term 'group'. As a teacher how will you promote class as a cohesive group ? 3+5

OR

8. What is meant by Discipline ? Critically analyze the implementation of discipline in Indian Classrooms. 3+5

UNIT-V

9. Write notes on :

- Characteristics of Infancy Stage.
- Laws of Heredity.
- Role of media in development of Children.
- Impact of different methods of discipline on truancy.

2×4=8

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :- (1) यूनिट I-IV से प्रत्येक में से एक प्रश्न हल करें।
(2) यूनिट-V अनिवार्य है।

यूनिट-I

1. वृद्धि और विकास के सिद्धांतों का वर्णन करें। उनके शैक्षिक निहितार्थों पर चर्चा करें। 5+3

अथवा

2. किशोरावस्था के दौरान किस प्रकार की समस्याएँ उत्पन्न होती है ? एक शिक्षक के रूप में, आप उनकी समस्याओं के प्रबंधन में उनकी सहायता कैसे करेंगे ? 5+3

यूनिट-II

3. विकास के संदर्भ में कोहलबर्ग के नैतिक विकास के सिद्धांत की प्रयोज्यता पर चर्चा करें। 8

अथवा

4. "कोई भी दो व्यक्ति एक जैसे नहीं होते," औचित्य प्रदान करें। इसका शिक्षा पर क्या प्रभाव पड़ता है ? 4+4

यूनिट-III

5. बच्चों के संज्ञानात्मक, भावात्मक और मनोप्रेरक विकास में स्कूल की क्या भूमिका है ? 8

अथवा

6. 'आत्म-अवधारणा का विकास विभिन्न कारकों से प्रभावित होता है'। विस्तार से बताएँ। 8

यूनिट-IV

7. 'समूह' शब्द को परिभाषित करें। एक शिक्षक के रूप में आप कक्षा को एक सुसंगठित समूह के रूप में कैसे बढ़ावा देंगे ? 3+5

अथवा

8. अनुशासन का क्या अर्थ है ? भारतीय कक्षाओं में अनुशासन के कार्यान्वयन का आलोचनात्मक विश्लेषण करें। 3+5

यूनिट-V

9. निम्नलिखित पर नोट लिखें :

- शैशवावस्था की विशेषताएँ।
- आनुवंशिकता के नियम।
- बच्चों के विकास में मीडिया की भूमिका।
- अनुशासन के विभिन्न तरीकों का अनुपस्थिति पर प्रभाव।

2×4=8

(पंजाबी अनुवाद)

- नोट :- (1) यूनिट I-IV में से एक प्रश्न हल करें।
(2) यूनिट-V लाਜ਼ਮੀ ਹੈ।

यूनिट-I

1. ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 5+3

ਜਾਂ

2. ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ?
ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ
ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕਰੋਗੇ ? 5+3

ਯੂਨਿਟ—II

3. ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਕੋਹਲਬਰਗ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਲਾਗੂ
ਹੋਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 8

ਜਾਂ

4. “ਕੋਈ ਵੀ ਦੋ ਲੋਕ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ,” ਉਚਿਤਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੋ। ਇਸ
ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ? 4+4

ਯੂਨਿਟ—III

5. ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੋਧਾਤਮਕ, ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਤੇ ਸਾਈਕੋਮੋਟਰ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਦੀ
ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ? 8

ਜਾਂ

6. ‘ਸਵੈ-ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ’-
ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ—IV

7. ‘ਸਮੂਹ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਤੁਸੀਂ
ਇੱਕ ਸਮੂਹਿਕ ਸਮੂਹ ਵਜੋਂ ਕਲਾਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਵਧਾਓਗੇ ? 3+5

ਜਾਂ

8. ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਸਰੂਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ
ਕਰਨ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। 3+5

ਯੂਨਿਟ—V

9. ਨਿਮਨਲਿਖਤ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

- ਬਚਪਨ ਦੇ ਪੜਾਅ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।
- ਅਨੁਵੰਸ਼ਿਕਤਾ ਦੇ ਨਿਯਮ।
- ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ।
- ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਤੁਲਨਾਤਮਕ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ।

2×4=8